

KRISE I KINAS ØKONOMI

Af Chan Ka Wai

Forfatteren arbejder for Christian Industrial Comunittee, som i 1997 modtog arbejderbevægelsens "Rose"pris for sit faglige arbejde i Hongkongs legetøjsindustri.

Efter at den japanske yen flere gange er blevet devalueret, er den kinesiske valuta, RMB, kommet under et devalueringsspres, på trods af de kinesiske myndigheders gentagne erklæringer om ikke at ville foretage en devaluering. Hvis RBMen devalueres vil kinesernes købekraft øjeblikkelig blive reduceret. Det vil øge de økonomiske skillelinier mellem folk og føre til social uro. De kinesiske myndigheder kæmper allerede med omfattende sociale problemer som følge af høj arbejdsløshed og lukninger af statsejede virksomheder. For at fastholde værdien af den kinesisk valuta har de kinesiske myndigheder indtil videre betalt en høj pris.

Økonomisk vækst

Kinas eksport er blevet mindre konkurrence-dygtig. Som følge af flere ASEAN-landes devalueringer, især Thailand, Filippinerne og Malaysia, er den kinesiske eksport blevet relativt dyrere. Det er i den forbindelse vigtigt at Kinas eksportmodel og struktur er meget identisk med ASEAN-landenes. Produktionsordrer kan nemt flyttes til andre lande. Det forventes at væksten i eksporten vil falde i de løbet af kommende år.¹ De sidste tyve år har den kinesiske økonomi dog væsentligst været eksportorienteret. Handel med udlandet er en hovedfaktor for økonomisk vækst.² Færre eksportordrer vil utvivlsomt virke som en bremse på den samlede vækst.

Væksten af de udenlandske investeringer har i de sidste par år været aftagende. I første halvdel af 1997 var antallet af bundne udenlandske investeringer 48% mindre end for første halvår af 1996, selv om de faktiske udenlandske investeringer stadig steg.³ Vigtigere er det, at hovedparten af udenlandske investeringer i Kina kommer fra Hong Kong, Taiwan og Syd-Korea, som alle er ramt af økonomisk recession i forbindelse med den finansielle krise i Asien. Mange store virksomheder er lukkede i disse tre lande. Det kan forventes at deres udenlandske investe-

ringer som følge heraf mindskes betragteligt. Det er et stort tilbageskridt for økonomien i Kina. I adskillige år har den økonomiske vækst i landet primært været båret af en stadig strøm af udenlandske investeringer. Når de udenlandske investeringer svækkes, fører det automatisk til en svækkelse af den kinesiske vækst.

I 1996 og 1997 kunne de kinesiske myndigheder fejre deres egen succes med hensyn til at kontrollere inflationen og den overoppehede økonomiske ekspansion. I 1997 lå inflationsraten på ca. 3,4% og den årlige BIP-tilvækst var på 9,7%. Det forventes at inflationsraten ikke vil overstige 4% og at den økonomiske vækst vil være omkring 8% i 1998.⁴ "Fremskridt i stabilitet", som det udtrykkes, er hovedtendensen i den økonomiske udvikling i Kina. Lav inflation og en stabil og høj økonomisk vækst kan skaffe de kinesiske myndigheder et grundlag for at reformere de statsejede virksomheder. I november 1997 lød det fra det kinesiske kommunistpartis 15. kongres, at privatiseringen af statsejede virksomheder vil blive prioriteret højt i hele landet. Udenlandske investeringer accepteres nu i mange af de statsejede virksomheder.

De kinesiske myndigheder er klare over, at en omfattende privatisering af disse statslige virksomheder vil føre til høj arbejdsløshed. Indtil nu er flere end 10 millioner arbejdere blevet afskediget (*xiagang*) fra de statsejede virksomheder i Kina.⁵ Overskuddet af arbejdskraft, som er steget fra 20% til 60%, er et stort problem for de statsejede virksomheder.⁶ Det forventes at høj økonomisk vækst vil skabe flere muligheder for arbejderne. Det vil fremskynde reformerne af de statsejede virksomheder og mindske smerten i processen. Desværre har den aftagende eksport og de svigtende udenlandske investeringer i kølvandet på den finansielle krise ført til et fald i den økonomiske vækst. Væksttallet for første halvdel af 1998 er kun på 7%. Det forventes, at væksten vil blive endnu lavere i det resterende halvår. Det er et billede, som afviger markant fra tidligere forudsigelser. Oprindeligt blev der regnet med at en økonomisk vækst på

9% i 1998 ville kunne skabe beskæftigelse til 11 millioner arbejdere.⁷ Lav økonomisk vækst forværrer arbejdsløshedsproblemet. Ifølge statistiske oplysninger kan 16% af de arbejdere som afskediges fra de statsejede virksomheder ikke finde ny beskæftigelse i 1-2 år, og 14% af de fyrede arbejdere må vente længere end to år.⁸ Det forventes at flere end 900.000 jobs vil gå tabt, hvis den økonomiske vækst falder med 1%.⁹ Endvidere er fødevarerbeholdningen faldet siden 1997 som følge af miljødelæggelser, og samtidig inddrages flere ressourcer (inklusive de menneskelige) og landbrugsjord nu til andre dele af industrien.¹⁰ Der er rapporter om at stadig flere utilfredse kinesiske arbejdere går på gaden for at demonstrere. De klager over utilstrækkelig indkomst, forsinkede lønudbetalinger og tab af levebrød. Stillet over for den enorme arbejdsløshed kan en reform af det eksisterende sociale sikkerhedssystem dårligt tåle en forsinkelse.

Arbejdsløshed og social tryghed

Selv om den økonomiske vækst er fortsat med at stige i løbet af de seneste år, er arbejdsløshedstallet forblevet uforandret højt, og det stiger hvert år. Den arbejdsløse del af befolkningen i byområderne blev ved udgangen af juni 1997 opgjort til 5,56 millioner (3%), hvilket er 5,9% højere end på samme tid året før. Endvidere får 11,9 millioner arbejdere fra de statsejede og kollektive virksomheder mindre eller slet ingen betaling, svarende til 11,6% af den totale arbejdstyrke i de to sektorer. Blandt disse fattige arbejdere befinder 2.955.000 millioner sig under fattigdomsgrænsen.¹¹

De kinesiske myndigheder har også indset, at arbejdsløsheden ikke kan afskaffes alene gennem høj økonomisk vækst, men at den lave økonomiske vækst som følge af den finansielle krise utvivlsomt bidrager til at forværre problemet. Blandt de arbejdsløse og afskedigede arbejdere udgøres størsteparten af gamle eller midaldrende mennesker og kvindelige arbejdere med ringe uddannelse.¹² Genskolingsprogrammerne for disse grupper er ikke

særlig effektive. Statistikker viser at varigheden af en arbejdsløshedperiode blevet længere. Der er historier om, hvordan nogle mandlige arbejdere må sælge deres blod for at kunne overleve og nogle kvindelige arbejdere er blevet prostituerede. I Chongqing er mange arbejdsløse blevet permanent syge og mange lider af nervøse sammenbrud. Med til dette billede hører, at et stort antal arbejdere dør som følge af ubehandlede sygdomme, fordi de ikke har råd til medicinsk behandling.¹³

Mange analytikere opfordrer regeringen til at gå videre med en gennemgribende reform af det eksisterende sociale trykkesystem i Kina. Under det nuværende system er størstedelen af støtten afhængig af forskellige ministeriers forskellige direktiver frem for at blive gennemført ved lov. Sådanne direktiver er ikke lovmæssigt bindende. De angiver blot en bestemt retning. For at beskytte egen interesser nægter mange virksomheder at betale til sociale fonde. I visse provinser er det omkring 30% af virksomhederne, som forsinket betaler til disse fonde, hvilket anslås at svare til godt 20% af de samlede fondsmidler i de pågældende provinser.¹⁴ Generelt er det kun offentligt ejede virksomheder der betaler til de sociale forsikringsordninger, mens bidragene fra den private sektor er endog meget lave. Det er derfor kun, de som er ansat i statsejede virksomheder, der nyder godt af de sociale ydelser (de fleste heraf er officerer). Landbefolkningen som udgør 80% af den samlede befolkning i Kina er indtil videre afskåret fra sociale trykkesforanstaltninger.¹⁵ I en økonomi med høj vækst får de måske en større mulighed for at tjene til livets opretholdelse, men i økonomiske nedgangstider er de den første gruppe, der mærker konsekvenserne. For at stabilisere RBMen er den kinesiske regering nødsaget til at fastholde en stor kapitalreserve. Det reducerer det centrale revenue til social sikkerhed og støtte til offentlige formål. Stadig flere kinesere lever under fattigdomsgrænsen, men regeringen har endnu ikke åbnet for kassen. En af konsekvenserne af den finansielle krise forventes netop at blive en alvorlig stigning i antallet af fattige.

Den forøgede arbejdsløshed og de faldende udenlandske investeringer betyder også at arbejderne tvinges til at tolerere en forværring i arbejdsforholdene. Der vil blive investeret færre ressourcer i at forbedre sundheds- og sikkerhedsforholdene i en række små- og mellemstore virksomheder, som støttes af udenlandske investorer, især fra Hong Kong, Taiwan og (Syd-)Korea. Det er ikke kun inden for den private sektor. Også mange arbejdere i de statsejede virksomheder tvinges til at arbejde mere end tidligere ellers risikerer de at blive fyret. De tvinges til at arbejde under farlige betingelser. I 1996 blev der foretaget interview med 31.500 kvindelige arbejdere fra statsejede virksomheder. De fleste var i alderen 30-44 år. 33,5% havde gynækologiske sygdomme, 29,7% led af fordøjelsessværeligheder, 21,7% havde mentale problemer og 10% havde hudsygdomme. Disse sygdomme var i de fleste tilfælde arbejdsrelateret.¹⁶ Arbejderne og de fattige er de største tabere i den finansielle krise.

Det er tydeligt, at den finansielle krise i Asien har svækket eksporten og de udenlandske investeringer i Kina og ført til faldende økonomisk vækst. Det forværrer arbejdsløsheden og truer i alvorlig grad reformerne af de statsejede virksomheder. De fulde virkninger af den finansielle krise for Kinas vedkommende kendes endnu ikke. Hvor meget vil eksporten aftage? Hvor mange arbejdere vil miste deres arbejde? Hvor mange mennesker vil falde ned under fattigdomsgrænsen? Et er imidlertid sikkert; den kinesiske økonomi står over for nogle svære år. Flere sociale problemer er under opsejling. Hvis de kinesiske myndigheder ikke formår at håndtere disse vil befolkningen ikke alene komme til at lide under det, men det vil også føre til social ustabilitet.

Oversættelse: Adam Holm

Noter

1. Handelsoverskuddet er gradvist blevet formindsket og importen er forøget som følge af fortsat handelsoverskud og store udenlandske valutareserver (ca. 140 milliarder US-dollars). De kinesiske myndigheder har også nedbragt toldsatsene fra 23% til 17% i oktober 1997 for at åbne op for øget import. Devalueringer af de asiatiske landes valutaer er yderligere et anslag mod det kinesiske handelsoverskud. Se Liu Guo Guang et. al., "Analysis and Forecast of the Chinese Economy: Autumn Report of 1997", *Analysis and Forecast of Economic Situation in China in 1998* (Beijing: Social Sciences Documents Press, 1997), p. 18.
2. Se He Xiaoming, Li Tongtong & Chang Jian, "Analysis and Forecast of China's Macro-economy in 1997-1998", *Analysis and Forecast of Economic Situation in China in 1998*, p. 85.
3. Li Jingmen, "Progress in Stability, Appropriate Adjustment: Evaluation of the Economic Development in China", *Analysis and Forecast of Economic Situation in China in 1998*, p. 41. Det anslås, at en marginal forøgelse af en milliard US-dollars kan skabe en BNP-vækst af RMB på 78,8 milliarder (9,5 milliarder US-dollars) i det samme år og en forøget beholdning af RMB på 72,18 milliarder (7 milliarder US-dollars) de følgende to år. Formindskelse af de udenlandske investeringer vil derimod kunne skade Kinas økonomi. Se *China Daily*, 31. juli 1998.
4. Mod slutningen af 1997 forudså de fleste iagttagere en økonomisk vækst i 1998 på 10%, men for nylig har regeringen tilpasset sine forudsigelser til en vækst svarende til 8%. Se Qiu Xiaohua, "Analysis of the Economic Situation in 1997 and Preliminary Forecast of the Economic Situation in 1998", *Analysis and Forecast of Economic Situation in China in 1998*, p.57, og *China Daily* (Beijing), 27. juli 1998.
5. Jf. note 3, p. 43. *Xiagang* er en særlig term i Kina, som betyder at arbejderne stadig beholder en tilknytning til deres virksomheder. De forventes fortsat at få udbetalt en del af deres månedsløn fra virksomheden og i det mindste at modtage den statsfastsatte minimumsløn selv om de ikke har noget arbejde. Ikke desto mindre tyder oplysninger på, at omkring 3 millioner xiagang-arbejdere lever under den officielle fattigdomsgrænse. Se Li Peilin, "China in 1997-1998: Analysis and Forecast of Social Situation" i Li Peilin et. al., *Analysis and Forecast of Social Situation in China 1998* (Beijing: Social Sciences Documents Press, 1998), p. 35, samt Qiao Jian, "Workers and Staff in 1997-1998", *Ibid.*, p. 314.
6. Jf. note 3, p.43.
7. Yang Yiyong, "Employment Issues in 1997-1998", *Analysis and Forecast of Social Situation in China in 1998*, p. 51.
8. Jf. note 3, p.43.
9. Jf. note 7, p.51.
10. Lu Xueyi, "Some Thinkings on Food Production in 1997-1998", *Analysis and Forecast of Social Situation in China in 1998*, p. 314.
11. Qiao Jian, "Workers and Staff in 1997-1998", *Analysis and Forecast of Social Situation in China in 1998*, p. 314.
12. Ifølge undersøgelser er op mod 60% af de afskedigede arbejdere kvinder. I Jiangxi-provinsen er antallet opgjort til 80%. Se Li Peilin et.al. (red.), *Social Development Report in the New Era of China, 1991-1995* (Beijing: Liaoning People Press, august 1997), p. 556.
13. *Ibid.*, p. 315.
14. Lin Shufa, "Reform of the Social Security System in China", *Social Security System Monthly* (Beijing), marts 1998, p. 8.
15. *Ibid.*
16. Xiao Yang et.al., "Health of Women Workers in State-owned Enterprises under the Change in Economic System", *Women Studies* (Beijing), marts 1997.

Abstract

Chan Ka Wai: Crisis in China's economy, *Arbejderhistorie* 4/1998 p. 46-49.

The economic crisis in South East Asia is threatening the Chinese economy in the form of falling investment, a drop in exports and rising unemployment. At the same time the crisis has made it more difficult to push through the necessary reforms of the social security system in China. In the workplace the crisis has already led to a worsening of working conditions. The Chinese people's living conditions are under pressure and a growing number of people are having to survive below the level of poverty. This can well lead to significant social instability if the government is incapable of solving the problems.